

POSSIBILITĂȚILE DE DEZVOLTARE A ZONILOR ECONOMICE LIBERE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Autori: Vladimir REABOV, Radu VOITICOVSCHI

Conducător științific: Conf.univ.doctor în știință econom. Tudor ALCAZ

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: Se propune procedeele și posibilitățile de dezvoltare a (ZEL) în R.Moldova.

Cuvinte cheie: Istorie, definiție, avantajele și posibilitățile de dezvoltare a (ZEL) în R.Moldova.

Zonele economice libere (ZEL) sunt, în general, niște soluții eficiente pentru crearea locurilor noi de muncă, atragerea investițiilor străine și autohtone, impulsivitatea exporturilor, dezvoltare regională, reducerea barierelor birocratice pentru afaceri, etc. În același timp, succesul lor nu este unul garantat și uniform.

Pentru țările în curs de dezvoltare, acestea au la bază raționamente de politici regulatorii și de infrastructură. „Pachetul” tipic de politic regulatorii al unor astfel de zone include scutiri de la taxele de import și export, proceduri și controale administrative și vamale optimizate, regim valutar liberalizat, scutiri de impozitul pe venit - toate acestea cu scopul de a înviora climatul investițional și a reduce costurile de lansare și cele operaționale ale business-ului. Zonele orientate la export sunt concepute să acorde dreptul de export liber producătorilor, permițându-le să concureze pe piețele internaționale. Aceste beneficii includ eficiența mai mare a controlului autorităților asupra întreprinderilor, îmbunătățirea infrastructurii, mai multe legături de afaceri între industrii și întreprinderi. Acest raționament este una din cele mai importante forțe motrice pentru dezvoltarea unor astfel de zone în țările cu infrastructură săracă. Multe sectoare ale economiei moldovenești au nevoie de investiții semnificative pentru a concura efectiv pe arena internațională, astfel că implementarea zonelor libere odată cu începutul procesului de reformare a economiei și trecerea ei la principiile economiei de piață a reprezentat un pas logic în acest sens. Zonele economice libere din Moldova sunt definite² ca părți ale teritoriului vamal al Republicii Moldova, separate din punct de vedere economic, în care investitorii autohtoni și străini pot desfășura, în regim preferențial, activității de întreprinzător.

În conformitate cu Legea nr. 440 din 27.07.2001 cu privire la zonele economice libere, ZEL în Republica Moldova sunt create în scopul accelerării dezvoltării social-economice a anumitor teritorii și a țării în ansamblu prin:

- atragerea investițiilor autohtone și străine;
- implementarea tehnicii și tehnologiilor moderne;
- dezvoltarea producției orientate spre export;
- aplicarea experienței avansate din domeniul producției și a managementului;
- crearea locurilor de muncă.

În general, Republica Moldova a „împrumutat” modelul ZEL de la SUA. Însă datorită specificului țării, care după un șir de parametri, așa ca teritoriul mic, potențialul redus al pieței, așezarea geo-economică, lipsa resurselor naturale, disponibilitatea forței de muncă ieftine și un nivel slab de integrare în sistemul relațiilor economice internaționale, se deosebește semnificativ de SUA și alte state, care sunt atrase în procesul de creare a ZEL, ZEL create în R. Moldova, la fel, se deosebesc esențial de zonele libere din SUA. În SUA sunt create zone de trei tipuri: de comerț liber, ale antreprenoriatului liber (ZAL) și parcuri industriale³. Inițial, conform primei legi cu privire la ZEL, la noi au fost create ZAL, după modelul american, dar nu s-a luat în considerație faptul că în SUA aceste zone au fost create cu scopul de a dezvolta regiuni care din punct de vedere economic erau depresive. Pentru SUA aceasta este o cale de asigurare a populației cu locuri de muncă și de creștere a nivelului de competitivitate al regiunilor, pe când la noi scopul inițial a fost unul diferit – de a integra economia țării în cea mondială prin atragerea investițiilor străine în masă și stimularea exporturilor, folosind zonele ca modele. Ulterior, făcându-se unele modificări în lege, s-a propus crearea de sub-zone care trebuiau să se afle în jurisdicția unei zone centrale; în strategiile ulterioare și programele de activitate ale guvernului deja tot mai des se utilizează

noțiunea de parc industrial, în intenția autorităților de a crea și dezvolta aceste structuri ca soluții complementare ZEL-urilor în încercarea de revitalizare a întreprinderilor industriale de stat, de a creștere a ponderea industriei în structura economiei și de a stimula dezvoltarea la nivel local și regional.

În Moldova există la moment șapte zone economice libere și două zone cu regim economic special, similar zonelor economice libere: ZAL Expo- Business-Chișinău; ZEL Ungheni-Business; ZAL Tvardița; ZAL Parcul de Producere (PP) Otaci-Business; ZAL PP Valkaneș; ZAL PP Taraclia; ZEL Bălți; Portul Internațional Liber Giugiulești; Aeroportul Internațional Liber Mărculești.

Tabelul 6: Vânzările totale, nete de producție industrială și exporturile zonelor libere

Zonele libere	Volumul total al vânzărilor, mil. lei	Volumul vânzărilor producției industriale, mil. lei	Ponderea producției industriale în volumul total al activității rezidenților, %	Volumul vânzărilor la export, mil. lei	Ponderea producției industriale exportate, în volum. total al producției industriale, %
ZALExpo-Business-Chișinău	464,6	321,4	69,2	170,2	53,0
ZELUngheni-Business	596,7	547,9	91,8	465,4	78,0
ZALPP Taraclia	106,1	0,0	0,0	105,0	0,0
ZAL Tvardița	250,6	250,6	100,0	191,5	76,4
ZAL PP Valkaneș	211,5	208,4	98,5	208,4	100,0
ZALPP Otaci-Business	20,0	3,0	14,6	17,0	98,4
ZELBalti	98,8	78,6	79,6	78,6	100,0
In ansamblu pe zone libere	1748,4	1409,9	80,6	1236,1	76,6

Pentru ca zonele economice libere din Republica Moldova să se ridice la un nivel calitativ nou, să aibă un rol mai important în angrenajul economic al țării și să-și îndreptățească scopurile pentru care au fost create sunt necesare modificarea abordărilor cu privire la ZEL, implementarea unor măsuri specifice ZEL precum și cu caracter mai larg, la nivel de politici economice și reforme ale cadrului investițional și îmbunătățire a mediului de afaceri:

1, Ținând cont de experiența funcționării de până acum a zonelor libere în Republica Moldova, acestea ar trebui să fie create în baza unor întreprinderi funcționale sau cu condiția existenței unor

investitori strategici, care ar fi capabili să asigure acestora valorificarea întregului potențial sub aspect economic și al forței de muncă;

2. Pentru funcționarea eficientă a ZEL, este necesar de schimbat modul de abordare cu referire la organizarea și administrarea ZEL - aceasta ar trebui să se bazeze pe principii comerciale/de antreprenariat sau în baza parteneriatului public-privat. Statul ar trebui să dezvolte ZEL private, alături de cele publice, prin concesionarea și darea în gestiune a acestora unor structuri private. Rolul de administrator al zonei ar trebui să-l îndeplinească o companie privată, sau o structură formată în baza parteneriatului public-privat care în afară de funcții pur administrative și de control ar dispune de pârghii și stimulente reale pentru atragerea investitorilor în zonă, a finanțărilor pentru dezvoltarea zonei și mecanisme reale de gestiune a patrimoniului. Atribuțiile, funcțiile și patrimoniul acestora ar trebui strict delimitate de cele ale autorităților publice locale. Aceste principii ar trebui aplicate atât la crearea unor ZEL noi, cât și pentru înviorarea/revitalizarea celor existente, care nu au confirmat până în prezent scopurile pentru care au fost constituite. Statului urmează să-i revină doar funcții de elaborare și asigurare a funcționalității cadrului de reglementarea a unor asemenea zone ;

3. Optimizarea procedurilor de înregistrare a dreptului de rezident. Acestea ar trebui să se bazeze pe un sistem simplu de înregistrare pe baza confruntării cu niște criterii clar definite cu lista de activități permise/ineligibile și pe principiul ghișeului unic. Elementele cheie ale unui asemenea sistem optimizat de aprobare ar trebui să includă: un singur oficiu care să colecteze cererile de acordare a dreptului de rezident; definirea clară a unei liste de activități permise/interzise pe teritoriul ZEL, precum și a unor criterii explicite care trebuie îndeplinite pentru a obține dreptul respectiv; prevederea unor limite rezonabile de timp pentru examinarea cererilor și eliberarea autorizațiilor;

4. Simplificarea procedurilor vamale și a formalităților de trecere a hotarului zonelor libere de către rezidenți. Principiile vamale de bază pentru ZEL ar trebui să fie: transferul fizic rapid al mărfurilor, documentație simplificată și controale fizice flexibile. La modul general, acestea sunt asigurate prin utilizarea unui formular unic de declarație vamală; inspecțiile de o singură dată pe teren a importurilor și exporturilor din/în zonă, pentru a evita inspecțiile multiple; controlul la depozit și nu la trecerea hotarului zonei; utilizarea unui registru de evidență a trecerilor peste hotarul zonei în locul procedurilor complicate; utilizarea unor instrumente îmbunătățite de efectuare a controalelor vamale, în conformitate cu prevederile pentru procedurile vamale simplificate ale OMV și OMC;

5. Facilitarea regimului de acordare a permisiunilor și autorizațiilor secundare pentru rezidenții zonelor. Facilitarea acordării lor poate fi realizată prin investirea autorității zonelor cu dreptul de a elibera astfel de permisiuni și autorizații, care trebuie să dispună de oficii pentru astfel de servicii în fiecare din zonele libere;

Bibliografie

1. Modelul organizațional-instituțional al zonelor economice libere, aliniat la condițiile Republicii Moldova, revista Economica, nr. 1 (71), martie 2010;
2. Raport privind activitatea zonelor economice libere ale Republicii Moldova în anul 2010, Ministerul Economiei;
3. Raport privind activitatea zonelor economice libere ale Republicii Moldova pe 9 luni ale anului 2010, Ministerul Economiei;
4. Raport privind activitatea zonelor economice libere ale Republicii Moldova în anul 2008, Ministerul Economiei;
5. Principalele rezultate ale activității zonelor libere în anul 2009, Ministerul Economiei;